

Dosarul nr. 2ra-1209/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (jud. S. Vasilache)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Bostan, V. Negru, A. Pahopol)

DECIZIE

10 iulie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Galina Mihailiuc, reprezentată de avocatul
Alexandru Chisnencu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Natalia Havruneac
și Serghei Havruneac împotriva Galinei Mihailiuc, Elenei Canțer și Nataliei
Codreanu cu privire la încasarea datoriei, a prejudiciului material și moral și a
cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 05 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 29 decembrie 2017, Natalia Havruneac și Serghei Havruneac, reprezentați
de avocatul Zorina Grincu, au depus cerere de chemare în judecată împotriva Galinei
Mihailiuc, Elenei Canțer și Nataliei Codreanu solicitând încasarea de la Natalia
Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac a împrumutului în sumă de 5600 de
dolari SUA, încasarea de la Elena Canțer în beneficiul lui Serghei Havruneac a
împrumutului în sumă de 10000 de dolari SUA, rezilierea contractului de împrumut
din 08 august 2017 încheiat între Galina Mihailiuc și Serghei Havruneac, încasarea
de la Galina Mihailiuc în beneficiul lui Serghei Havruneac a împrumutului (datoriei)
în suma de 8000 de dolari SUA și a dobânzii de 3200 de dolari SUA pentru perioada
de 4 luni: septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie 2017, repararea
prejudiciului moral prin încasarea de la Galina Mihailiuc, Elena Canțer, Natalia
Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac a sumei de câte 20000 de lei, repararea
prejudiciului material prin încasarea în mod solidar, de la Galina Mihailiuc, Elena
Canțer, Natalia Codreanu a sumei de 182184,67 de lei și încasarea în mod solidar de
la Galina Mihailiuc, Elena Canțer, Natalia Codreanu în beneficiul coreclamanților a
cheltuielilor de judecată constituite din taxa de stat în sumă de 300,00 de lei și
cheltuielile de asistență juridică în sumă de 6000, 00 de lei.

În motivarea acțiunii s-a indicat că reclamanții sunt soți, căsătoria fiind
încheiată la data de 26 aprilie 1988, iar pârâta Galina Mihailiuc și Serghei Havruneac

sunt verișori. La sfârșitul lunii decembrie 2013 Galina Mihailiuc s-a adresat cu solicitarea de a-i da cu împrumut sumă de 5400 de dolari SUA. Însă neavând această sumă, a apelat la Galina Palagniuc pentru a obține un împrumut pentru a o ajuta pe verișoara sa Galina Mihailiuc. La transmiterea banilor solicitați, pârâta Galina Mihailiuc s-a prezentat cu prietena sa, Elena Canțer, iar din spusele ambelor, banii urmau să fie folosiți de ambele și pentru a-l convinge, i-au promis o dobândă de 15%. Ulterior, după achitarea unei dobânzi din suma împrumutată, adică din 5400 de dolari SUA, în luna iunie 2014, Galina Mihailiuc și Elena Canțer au solicitat suplimentar un împrumut în suma de 4600 de dolari SUA, cu o dobândă de 10%, din suma totală de 10000 de dolari SUA. Termenul împrumutului a fost stabilit de părți, de comun acord, pe o perioadă de 2 luni, iar la expirarea acestui termen urmau să achite suma împrumutată în mărime de 10000 de dolari SUA și o dobândă de 2000 de dolari SUA. Astfel, fiind ademenit de dobânda promisă, având încredere în acțiunile acestora mai ales în ruda sa, a fost de acord.

Totodată, au susținut că neavând suma necesară, împreună cu Galina Mihailiuc și Elena Canțer au mers la Galina Palagniuc pentru a solicita banii cu împrumut. Galina Mihailiuc și Elena Canțer nu locuiesc în sat. Maximovca și având în vedere că Galina Palagniuc nu le cunoștea, suma de 4600 de dolari SUA a fost luată de către Serghei Havruneac, care a transmis-o cu împrumut Elenei Canțer și Galinei Mihailiuc. Drept urmare, au întocmit o recipisă prin care s-au obligat sa restituie banii. La solicitarea telefonică, verbală, pârâtele Elena Canțer și Galina Mihailiuc au solicitat un termen suplimentar, motivând că nu dispun de suma necesară și pentru a fi mai convingătoare, au scos și bunuri imobile spre vânzare pentru a achita suma împrumutată precum și dobânda stabilită. Însă nu au restituit banii.

De asemenea, au precizat că având în vedere situația conflictuală și eschivarea de la restituirea sumelor împrumutate, s-au adresat cu plângere către Inspectoratul de Poliție Anenii Noi, ulterior către Procuratura Anenii Noi în vederea tragerii la răspundere penală pentru fapta comisă de pârâte. Prin scrisoarea din 10 mai 2017, Inspectoratul de Poliție Anenii Noi i-a informat precum că sunt raporturi civile și are dreptul de a se adresa în instanța de judecată cu acțiune civilă.

Reclamanții au afirmat că pe rol, în cadrul Judecătoriei Anenii Noi se află cauza contravențională la contestația procuraturii privind anularea deciziei privind încetarea procesului contravențional. În cadrul audierilor, Elena Canțer și Galina Mihailiuc au recunoscut faptul că datorează bani lui Serghei Havruneac, însă la întrebarea când vor restitui banii, au răspuns că nu au la moment suma împrumutată. Totodată, au specificat că suma împrumutată ulterior a fost dată prietenei lor comune, Natalia Codreanu, care își schimbă domiciliu permanent, este în căutare, are împrumuturi și de la alte persoane.

Prin recipisa întocmită la 28 martie 2015, Elena Canțer a confirmat faptul că până în luna mai a aceluiași an se obligă sa restituie suma de 10000 de dolari SUA, însă nu a putut restitui această sumă. La data de 23 august 2014 Natalia Codreanu a confirmat că a primit 5600 de dolari SUA de la Serghei Havruneac și urma să-i restituie până la data 02 septembrie 2014, însă nu i-a restituit. La data de 08 august 2017 Mihailiuc Galina și Serghei Havruneac au încheiat un contract de împrumut în forma scrisă, suma fiind de 8000 de dolari SUA, pe un termen de un an cu dobânda de 10 % lunar, însă nu a achitat niciodată dobânda, ceea ce a determinat solicitarea

rezilierii contractului de împrumut și restituirea sumei de 8000 de dolari SUA și dobânda de 3200 de dolari SUA pentru perioada de 4 luni. Având în vedere că o parte din suma împrumutată a fost luată de la Galina Palagniuc, pentru a nu avea conflicte, împreună cu soția au apelat la o banca pentru a lua un împrumut cu scopul de a-i restitui banii Galinei Palagniuc. Astfel, la data de 15 septembrie 2017 au încheiat un contract de împrumut cu banca BC „Mobiasbanca Groupe Societe Generale” SA”, conform căruia Serghei Havruneac a primit suma de 60000 de lei, iar Natalia Havruneac-suma de 70000 de lei pentru o perioadă de 4 ani, care urmează a fi restituită Băncii. Astfel, au considerat necesar de a încasa de la pârâte în mod solidar suma de 182184,67 de lei. Totodată, să-i fie reparat prejudiciul moral a câte 20000 de lei de la fiecare pârâtă.

În adresa pârâtelor au fost expediate somații (reclamații) privind restituirea împrumutului, acordându-le termen suplimentar pentru soluționarea litigiului pe calea amiabilă, care, însă au rămas neexecutate, nu au reacționat nici la adresările verbale/telefonice.

Prin hotărârea din 21 mai 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Natalia Havruneac și Serghei Havruneac; s-a încasat de la Elena Canțer în beneficiul lui Serghei Havruneac suma datoriei în mărime de 10000 de dolari SUA, conform cursului oficial stabilit de Banca Națională a Moldovei la data executării obligației și cheltuielile de judecată sub forma taxei de stat în mărime de 5127 de lei; s-a încasat de la Galina Mihailiuc în beneficiul lui Serghei Havruneac suma datoriei conform contractului de împrumut în mărime de 11200 de dolari SUA, conform cursului oficial stabilit de Banca Națională a Moldovei la data executării obligației și cheltuielile de judecată, sub forma taxei de stat achitată în mărime de 5742,24 de lei; s-a încasat de la Natalia Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac suma datoriei în mărime de 5600 de dolari SUA conform cursului oficial stabilit de Banca Națională a Moldovei la data executării obligației și cheltuielile de judecată, sub forma taxei de stat achitată în mărime de 2871,12 lei și cheltuieli de citare în mărime de 150 de lei, iar în total suma de 3021,12 lei; s-a încasat, în mod solidar, de la Elena Canțer, Galina Mihailiuc și Natalia Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3000 de lei; în rest cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 05 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Galina Mihailiuc și s-a menținut hotărârea din 21 mai 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

La 03 aprilie 2019, prin intermediul poștei (f.d.186), Galina Mihailiuc, reprezentată de avocatul Alexandru Chisnencu, a declarat recurs împotriva deciziei din 05 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel în partea ce o vizează, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii înaintată împotriva sa.

În motivarea recursului s-a invocat că atât hotărârea primei instanțe din 21 mai 2018, cât și decizia instanței de apel din 05 martie 2019, sunt neîntemeiate și ilegale și urmează a fi casate din considerentele expuse în apel, cât și cele expuse în recurs. Or, în apel solicitând casarea hotărârii primei instanțe, a menționat că datoria față de intimati este una neconfirmată de fapt și de drept, fiind o sumă ce rezultă din

nulitatea relativă a contractului de împrumut din 08 august 2017 încheiat cu intimatul și a recipisei din aceeași dată, deoarece aceste tranzacții, acte juridice ce țin de obligațiunile pecuniare, sunt simulate în virtutea prevederilor art. 221 Cod civil. Bani împrumutați de la intimat au fost destinați Elenei Canțer, care a rugat-o să-i împrumute acești bani pentru ea și nu altfel. Prin tranzacțiile sus-menționate s-a ascuns un alt act juridic și anume actul de împrumut dintre intimat și Elena Canțer, care într-un sfârșit nu și-a onorat obligațiunea pecuniară. Or, nu a fost beneficiarul împrumutului și nici nu l-a utilizat în interesele proprii, dar a fost intermediar între intimat și Elena Canțer. Mai mult, însuși intimatul în cadrul examinării cauzei în instanța de fond a confirmat cele expuse.

Totodată, declarând recurs recurenta a mai indicat că sumele, ce au fost adjudecate în favoarea intimaților prin hotărârea primei instanțe, sunt dublate, adică, suma totală a împrumutului a fost numai de 10000 de dolari SUA, împrumutată de Elena Canțer de la intimați în două tranșe, a câte 5400 de dolari SUA și 4600 de dolari SUA, în toamna anului 2014 și primăvara anului 2015. Circumstanță confirmată prin recipisele anexate la materialele cauzei, or, a doua recipisă prin care se obligă să restituie suma de 10000 de dolari SUA include și suma inițială de 5400 de dolari SUA din prima recipisă însă nu 10000 de dolari SUA conform poziției intimaților expuse în instanțele ierarhic inferioare, deoarece a doua dată a fost împrumutată doar suma de 4600 de dolari SUA. Or, recipisa întocmită la 23 august 2014 de Natalia Codreanu în limba rusă, ce viza suma de 5 600 dolari SUA plus dobânda, prin care își asumă obligațiunea de a restitui datoria până la 02 septembrie 2014, se referă tot la aceeași sumă totală de 10000 de dolari SUA, adică suma de 5600 de dolari SUA au fost împrumutați la rândul lor de Natalia Codreanu de la Elena Canțer din acea suma de 10000 de dolari SUA, care-i împrumutase de la intimat, împrejurare expusă expres în textul recipisei

De asemenea, a menționat că intimații, prin reprezentantul lor, la înaintarea acțiunii, au indus instanța și participanții la proces în eroare prezentând mai multe recipise, pretinzând că reprezintă împrumuturi diferite și distincte și respectiv a urmat examinarea cauzei cu interpretarea eronată a probațiunii și pronunțarea, în final, a hotărârii contestate, circumstanță argumentată în instanța de apel, însă ignorată.

Partea recurentă a precizat că a întocmit contractul de împrumut și recipisa la 08 august 2017, ca fiind acte simulate, prin care a recunoscut o dată în plus datoria Elenei Canțer față de intimați, ea-recurenta fiind doar intermediară. Însă deoarece se află în relații de rudenie cu intimații, s-a simțit într-o anumită măsură vinovată și responsabilă față de ei. Or, datoria a fost restituită intimatului Serghei Havruneac, împrejurare recunoscută de ultimul.

Recurenta prin recursul declarat a pretins încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept material prin neaplicarea legii care trebuia să fie aplicată și interpretarea în mod eronat a legii. Astfel, având în vedere prevederile art. 432 alin. (2) lit.a), c), art. 117 alin. (1), art. 118 alin.(1) Cod de procedură civilă raportate la speță dovedesc nepertinența, netemeinicia și ilegalitatea probelor intimaților în instanța de fond și de apel, ce nu au reflectat adevărul obiectiv și instanțele competente de judecată nu au luat în considerare acest fapt, ignorând informația veridică, susținută de însuși intimatul Sergiu Havruneac în prima instanță, cât și în

cadrul examinării cauzei contravenționale la Judecătoria Anenii Noi, împrejurare confirmată prin copia hotărârii din 15 noiembrie 2018, anexată la materialele cauzei.

La fel, a invocat încălcarea prevederilor art. 432 alin.(3) lit. b), d) Cod de procedură civilă, conform cărora se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată, instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces. La examinarea apelului nu a participat Natalia Codreanu, în materialele cauzei nu este nici o confirmare a faptului citării legale pentru participarea la examinarea cauzei în ordine de apel și a recepționării de către ea a înștiințărilor respective.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 05 martie 2019, iar Galina Mihailiuc, reprezentată de avocatul Alexandru Chisnencu, a declarat recurs la 03 aprilie 2019, conform sigiliului oficiului poștal (f.d.186), ceea ce denotă că recursul este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 03 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecății, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Galina Mihailiuc, reprezentată de avocatul Alexandru Chisnencu și va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă părțile și alți participanți la proces sânt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Din art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă se distinge că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar

în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Materialele cauzei atestă că prin recipisa, fără dată, întocmită de către Elena Canțer, ultima a luat de la Serghei Havruneac cu împrumut suma de 5400 de dolari SUA, cu o dobândă (procent) de 15 % (f.d.13).

Din recipisa datată cu 08 iunie 2014, întocmită din numele Galinei Mihailiuc, se profilează că ultima ia suma de 10000 de dolari SUA cu o dobândă de 10% pe un termen de 2 luni și se obligă să o restituie până la 08 august 2014 (f.d.14).

Prin recipisa datată cu 28 martie 2015, Elena Canțer se obligă până la sfârșitul lunii mai de a restitui lui Serghei Havruneac suma de 10000 de dolari SUA (f.d.99).

Din textul recipisei datat cu 08 august 2017 se distinge că Galina Mihailiuc a luat la data de 08 august 2017 de la Serghei Havruneac suma de 8000 de dolari SUA cu dobânda lunară de 10% pe un termen de un an, obligându-se să restituie suma până la 08 august 2018 (f.d.101).

Tot la 08 august 2017, între Serghei Havruneac și Galina Mihailiuc a fost încheiat contractul de împrumut, din care rezultă că Serghei Havruneac a transmis suma de 8000 de dolari SUA cu dobânda de 10 % lunar, iar Galina Mihailiuc s-a obligat să restituie suma și dobânda peste un an, adică la 18 august 2018 (f.d.103).

În baza recipisei întocmite de către Natalia Codreanu la 23 august 2014, ultima s-a obligat să restituie până la data de 02 septembrie 2014 datoria în sumă de 5600 de dolari SUA plus dobânda, bani luați cu împrumut de către Elena Canțer de la Serghei Havruneac (f.d.102).

Prin reclamațiile datate cu 28 noiembrie 2017, expediate în adresa părților, s-a solicitat restituirea lui Serghei Havruneac de către Natalia Codreanu a sumei de 5600 dolari SUA cu dobânda de 10% lunar, de către Elena Canțer-a sumei 10000 de dolari SUA cu 10%, de către Galina Mihailiuc-a sumei de 8000 de dolari SUA cu dobânda de 10% (f.d.20-22).

Prin cererea de chemare în judecată depusă la 29 decembrie 2017, Natalia Havruneac și Serghei Havruneac au pretins încasarea de la Natalia Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac a împrumutului în sumă de 5600 de dolari SUA, încasarea de la Elena Canțer în beneficiul lui Serghei Havruneac a împrumutului în sumă de 10000 de dolari SUA, rezilierea contractului de împrumut din 08 august 2017 încheiat între Galina Mihailiuc și Serghei Havruneac, încasarea de la Galina Mihailiuc în beneficiul lui Serghei Havruneac a împrumutului (datoriei) în suma de 8000 de dolari SUA și a dobânzii de 3200 de dolari SUA pentru perioada de 4 luni: septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie 2017, repararea prejudiciului moral prin încasarea de la Galina Mihailiuc, Elena Canțer, Natalia Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac a sumei de câte 20000 de lei, repararea prejudiciului material prin încasarea, în mod solidar, de la Galina Mihailiuc, Elena Canțer, Natalia Codreanu a sumei de 182184,67 de lei și încasarea, în mod solidar, de la Galina Mihailiuc, Elena Canțer, Natalia Codreanu în beneficiul coreclamanților a cheltuielilor de judecată constituite din taxa de stat în sumă de 300,00 de lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 6000, 00 de lei (f.d.5-9).

Prin hotărârea din 21 mai 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, drept urmare a admiterii parțiale a acțiunii, s-a încasat de la Elena Canțer în beneficiul lui Serghei Havruneac suma datoriei în mărime de 10000 de dolari SUA, conform cursului oficial stabilit de Banca Națională a Moldovei la data executării obligației și cheltuielile de judecată sub forma taxei de stat în mărime de 5127 de lei; s-a încasat de la Galina Mihailiuc în beneficiul lui Serghei Havruneac suma datoriei conform contractului de împrumut în mărime de 11200 de dolari SUA, conform cursului oficial stabilit de Banca Națională a Moldovei la data executării obligației și cheltuielile de judecată, sub forma taxei de stat achitată în mărime de 5742,24 de lei; s-a încasat de la Natalia Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac suma datoriei în mărime de 5600 de dolari SUA conform cursului oficial stabilit de Banca Națională a Moldovei la data executării obligației și cheltuielile de judecată, sub forma taxei de stat achitată în mărime de 2871,12 lei și cheltuieli de citare în mărime de 150 de lei, iar în total suma de 3021,12 lei; s-a încasat, în mod solidar, de la Elena Canțer, Galina Mihailiuc și Natalia Codreanu în beneficiul lui Serghei Havruneac cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3000 de lei; în rest cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca fiind neîntemeiată (f.d.117, 125-130,170-178).

Colegiul relevă că instanța de apel, drept urmare a judecării apelului declarat de Galina Mihailiuc, verificând legalitatea și hotărârea primei instanțe, în conformitate cu art. 373 Cod de procedură civilă, prin decizia din 05 martie 2019 a menținut hotărârea primei instanțe ca fiind legală și întemeiată, bazată pe materialul probator administrat, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale ale participanților la proces

Deși, instanța de apel a punctat precum că prima instanță a determinat corect raportul juridic dedus judecății, au fost stabilite și elucidate pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, au fost apreciate complet, obiectiv și sub toate aspectele probele prezentate, instanța de apel a ignorat prevederile legale care urmau a fi respectate la judecarea cauzei în ordine de apel care, în final, au dus la examinarea superficială a cauzei în apel.

Colegiul învederează că judecarea apelului se face după regulile de la judecata în primă instanță și ținând seama de dispozițiile speciale din materia apelului și în continuare, este oportună citarea succesivă a normelor de drept procesual relevante judecării cauzei în apel în măsura în care au fost eludate de către instanța de apel.

Inițial Colegiul accentuează că în conformitate cu art. 357 Cod de procedură civilă hotărârile susceptibile de apel pot fi atacate, până a rămâne definitive, în instanța de apel care, în baza materialelor din dosar și a celor prezentate suplimentar, verifică corectitudinea constatării circumstanțelor de fapt ale cauzei, a aplicării și interpretării normelor de drept material, precum și respectarea normelor de drept procedural, la judecarea cauzei în primă instanță.

În conformitate cu art. 373 alin. (1), (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru

soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Art. 383 alin. (1) Cod de procedură civilă statuează că după explicațiile participanților la proces, instanța de apel verifică probele administrate în prima instanță și cele prezentate în instanța de apel în condițiile art.372.

Corelând prevederile legale precitate cu situația de fapt, Colegiul reliefă că instanța de apel, la etapa cercetării probelor, reglementată de art. 383 Cod de procedură civilă, s-a limitat a conchide că probele administrate în instanța de fond au fost elucidate la judecarea cauzei în prima instanță și nu s-a solicitat reelucidarea acestora în cadrul judecării apelului, menționând doar hotărârea emisă în cauza contravențională, prezentată suplimentar la judecarea cauzei în apel (f.d.168).

Or, în conformitate cu art. 373 alin. (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică circumstanțele stabilite în hotărârea primei instanțe, iar în cazul necercetării probelor în contextul prevederilor art. 357 și art. 383 Cod de procedură civilă, se prezumă că instanța de apel nu a elucidat/verificat circumstanțele determinante soluționării corecte a litigiului dedus judecării.

În acest sens, prin prisma argumentului recurente precum că sumele încasate prin hotărâre judecătorească au fost dublate, în situația în care suma totală a împrumutului a fost doar de 10000 de dolari SUA, Colegiul reiterează că recipisa eliberată de către Elena Canțer pentru împrumutul de 5400 de dolari SUA cu dobânda de 15%, enunțată anterior nu este datată, la fel nu a fost indicată dată primirii sumei bănești și când urmează a fi restituită această sumă (f.d.13).

Ulterior, Galina Mihailiuc prin recipisa din 08 iunie 2014 a menționat că ia suma de 10000 de dolari SUA cu dobânda de 10% pe un termen de 2 luni, obligându-se de a o restitui la 08 august 2014 (f.d.14).

Totodată, la 23 august 2014, prin recipisa întocmită de Natalia Codreanu se obligă de a restitui până la data de 02 septembrie 2014 suma de 5600 de dolari SUA plus dobânda, bani primiți de Elena Canțer de la Serghei Havrunec (f.d.102).

De asemenea, la 28 martie 2015, Elena Canțer prin recipisa întocmită se obligă a restitui suma de 10000 de dolari SUA până la sfârșitul lunii mai (f.d.99).

În această ordine de idei, având în vedere poziția reclamantului expusă în cererea de chemare în judecată precum că în decembrie 2013 a acordat cu împrumut suma de 5400 de dolari SUA cu dobânda de 15% și iunie 2014 suma de 4600 de dolari SUA cu dobânda de 10%, în total suma de 10000 de dolari SUA, instanțele inferioare urmau a verifica dacă recipisele menționate anterior vizează doar raporturile de împrumut a sumei de 10000 de dolari SUA în total sau aceste recipise includ și alte sume.

Or, deși, pârâta Natalia Codreanu conform recipisei se obligă a restitui până la 02 septembrie 2014 suma de 5600 de dolari plus dobânda, bani primiți de către Elena Canțer de la Serghei Havrunec, instanțele de judecată cu referire la recipisele amintite anterior încasează de la Elena Canțer în beneficiul lui Serghei Havrunec suma de 10000 de dolari SUA și de la Natalia Codreanu suma de 5600 de dolari SUA în beneficiul lui Serghei Havrunec.

În atare circumstanțe, la rejudecarea cauzei, având în vedere și poziția reclamantului referitor la circumstanțele de fapt inserate în cererea de chemare în judecată, instanța de apel urmează a verifica aceste aspecte, în condițiile în care din

textul recipisei, de altfel, fără dată, se profilează că Elena Canțer a primit suma de 5400 de dolari SUA, conform alteia din 28 martie 2015 se obligă să restituie suma de 10000 de dolari SUA până la sfârșitul lunii mai, iar Natalia Codreanu prin recipisa întocmită la 23 august 2014, se obligă să restituie până la data de 02 septembrie 2014 suma de 5600 de dolari SUA plus dobânda, bani primiți de Elena Canțer.

Or, aceste circumstanțe sunt determinante pentru soluționarea corectă a litigiului, în situația în care însuși reclamantul pretinde participarea Elenei Canțer și Galinei Mihailiuc la raporturile de împrumut în sumă totală de 10000 de dolari SUA, însă, de rând cu faptul că încasează de la Elena Canțer suma de 10000 de dolari SUA, încasează și de la Natalia Codreanu suma de 5600 de dolari SUA, în baza unei recipise, prin care ultima indică expres că urmează să restituie suma de 5600 de dolari SUA plus dobânda primită de Elena Canțer de la Serghei Havruneac.

Aici Colegiul menționează și alegația părții recurente precum că suma de 5600 de dolari SUA se referă la aceeași sumă de 10000 de dolari SUA.

De altfel, neelucidarea acestei împrejurări și anume în care sumă primită de Elena Canțer se include suma de 5600 de dolari SUA, sumă pe care se obligă Natalia Codreanu să o restituie și respectiv prima instanță o și încasează de la ultima, ar putea duce la confirmarea ipotezei recurente precum că aceste recipise vizează aceeași și unica sumă de 10000 de dolari SUA.

Mai mult, la caz prima instanță, concluzie menținută și de instanța de apel, cu referire la recipisele din 23 august 2014 întocmită de Natalia Codreanu pentru suma de 5600 dolari SUA și din 28 martie 2015 întocmită de Elena Canțer pentru suma de 10000 de dolari SUA, amintite anterior, s-a limitat de a constata, având în vedere cronologia evenimentelor și a acțiunilor pârâtelor, precum că ar fi raporturi și obligații distincte, deoarece existând recipisa întocmită inițial de Natalia Codreanu, fără a fi anulată, Elena Canțer și-a asumat obligația restituirii sumei de 10000 de dolari SUA și nu ar fi fost prezentate probe și argumente că aceste recipise s-ar referi la aceeași datorie.

Adițional, Colegiul notează că din textul plângerii adresate la 24 martie 2017 către Inspectoratul de Poliție Anenii Noi și plângerii adresate ulterior Procuraturii Anenii Noi, prin care Serghei Havruneac solicită tragerea la răspundere penală a Galinei Mihailiuc și Elenei Canțer pentru însușirea prin înșelăciune și abuz de încredere a sumei de 10000 de dolari SUA, se distinge că Serghei Havruneac a afirmat că Elena Canțer și Galina Mihailiuc au primit suma de 10000 de dolari SUA (f.d.49-55).

Totodată, textul plângerilor menționate denotă că Galina Mihailiuc și Elena Canțer au primit de la Serghei Havruneac inițial în luna decembrie 2013 suma de 5400 de dolari SUA și în luna iunie 2014-suma de 4600 de dolari SUA, iar prin recipisa din 08 iunie 2014 semnată de Galina Mihailiuc „...și-a asumat obligația de restituire a întregii sume de bani-10000 USD, în termen de două luni-până la 08.08.2014” (f.d.49, 53). La întâlnirea lui Serghei Havruneac cu Elena Canțer din 28 martie 2015, când i-a solicitat banii, ultima i-a comunicat că-i va achita datoria până la sfârșitul lunii mai, întocmind în aceste sens la 28 martie 2015 recipisa „...prin care s-a obligat să întoarcă suma de 10000 USD până la sfârșitul lunii mai” (f.d. 50, 53).

Subsecvent Colegiul relevă că până la adresarea în instanța de judecată cu prezenta acțiune, reclamantul Serghei Havruneac a pretins existența unei datorii a Galinei Mihailiuc și a Elenei Canțer în sumă totală de 10000 de dolari SUA, acordată după cum urmează: în luna decembrie 2013 -suma de 5400 de dolari SUA și în luna iunie 2014-suma de 4600 de dolari SUA.

În atare circumstanțe, pornind de la aceste aspecte, având în vedere și rolul dirigitor al instanței, precum și continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, instanța are sarcina, în baza rolului activ, să ceară părții să facă precizările necesare, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții, luând în considerare faptul că, în conformitate cu art. 240 alin. (3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. De altfel, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

Astfel, cu ocazia rejudecării, conform rolului său activ, instanța poate să ceară părților să administreze toate probele pe care le consideră necesare și utile justei soluționări a cauzei, împuternicire ce rezultă și din art.9 Cod de procedură civilă, precum și art. 372 Cod de procedură civilă.

Un alt aspect relevant litigiului dedus judecății și neelucidat, deși, nu au fost restituite sumele împrumutate în termenul indicat, rămâne a fi și acordarea cu împrumut Galinei Mihailiuc de către Serghei Havruneac a sumei de 8000 de dolari SUA cu dobânda de 10% lunară, în baza contractului de împrumut din 08 august 2017 și a recipisei din aceeași dată (f.d.101,103).

Or, în condițiile adresării plângerilor către organele de drept pe acțiunile Galinei Mihailiuc și Elenei Canțer privind însușirea sumei de 10000 de dolari SUA, Serghei Havruneac acordă Galinei Mihailiuc cu împrumut în baza înscrisurilor date cu 08 august 2017 suma de 8000 de dolari SUA.

De altfel, prima instanță cu referire la această circumstanță, rezultând din poziția părților, a conchis că Galina Mihailiuc ar fi efectuat achitări în contul stingerii datoriei, iar pentru suma rămasă de 8000 de dolari SUA a fost încheiat contractul de împrumut (f.d.127). Or, prima instanță a reținut existența raporturilor juridice de împrumut între Serghei Havruneac și Galina Mihailiuc formate în baza recipisei din 08 iunie 2014 referitor la suma de 10000 de dolari SUA, din care ar fi fost efectuate achitări, iar pentru sumă rămasă ar fi fost întocmit contractul din 08 august 2017.

În contextul dat, revenind la textele plângerilor lui Serghei Havruneac adresate la 24 martie 2017 către Inspectoratul de Poliție Anenii Noi și adresate ulterior Procuraturii Anenii Noi, Colegiul învederează că reclamantul a solicitat tragerea la răspundere penală a Galinei Mihailiuc și Elenei Canțer, având în vedere acțiunile acestora de deposedare a lui Serghei Havruneac de bani, atât cu referire la recipisa din 08 iunie 2014 întocmită de Galina Mihailiuc, cât și referitor la recipisa din 28 martie 2015 întocmită de Elena Canțer, a pretins însușirea prin înșelăciune și abuz de încredere doar a sumei de 10000 de dolari SUA (f.d.51, 54-55).

Concomitent Colegiul evidențiază că instanțele ierarhic inferioare referitor la obligația Galinei Mihailiuc de a restitui suma datorată, nu au generalizat decât că s-ar fi efectuat anumite achitări de către Galina Mihailiuc față de Serghei Havruneac și ar fi rămas doar suma de 8000 de dolari SUA pentru care și s-a încheiat contractul la 08 august 2017, însă nu s-a precizat ce sume s-au achitat și care sunt confirmările în acest sens. Or, Serghei Havruneac pretinde de la Galina Mihailiuc cu titlu de datorie suma de 8000 de dolari SUA care ar fi confirmată prin contractul de împrumut din 08 august 2017, invocând acordarea împrumutului Galinei Mihailiuc de 10000 de dolari SUA conform recipisei din 08 iunie 2014, iar Galina Mihailiuc pretinde lipsa anumitor datorii față de intimați.

Este de remarcat că aceste circumstanțe sunt determinante speței în scopul stabilirii, de fapt, a sumei împrumutate și sumei datorate de către părâte lui Serghei Havruneac.

În această succesiune logică, Colegiul accentuează că era de obligația instanței de a elucida aceste circumstanțe având în vedere poziția atât părții reclamante, cât și părâte, precum și împrejurările detaliate anterior, evocate atât în cererea de chemare în judecată, cât și în plângerile adresate organelor de resort referitor la tragerea la răspundere penală a Galinei Mihailiuc și Elenei Canțer. Or, pentru a încasa de la părâte în beneficiul lui Serghei Havruneac a sumei datorate, urmează a fi delimitată cert suma împrumutată și recipisa/recipisele sau, după caz, alte înscrisuri ce confirmă raporturile de împrumut, ceea ce urmează a fi verificat la rejudecarea cauzei în ordine de apel.

Conjunctura reliefată anterior denotă că instanța de apel nu a exercitat un control judiciar complet, în fapt și în drept, cu respectarea efectului devolutiv al apelului, asupra ceea ce a hotărât prima instanță, a încălcat normele de drept procedural pertinente speței.

La caz, Colegiul învederează că, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care statuează că întinderea motivării depinde de diversitatea mijloacelor pe care o parte le poate ridica în instanță, precum și de prevederile legale, de obiceiuri, de principiile doctrinale și de practicile diferite privind prezentarea și redactarea sentințelor și hotărârilor în diferite state (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Van den Hurk împotriva Olandei din 19 aprilie 1994, paragraful 61). Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

Coroborând circumstanțele ce preced, instanța de recurs conchide asupra necesității casării deciziei instanței de apel, deoarece soluția instanței inferioare este bazată pe neelucidarea circumstanțelor speței și necercetarea probelor, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții pripite și greșite.

Din aceste considerente, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Galina Mihailiuc, reprezentată de avocatul Alexandru Chisnencu și a casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare la instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Galina Mihailiuc, reprezentată de avocatul Alexandru Chisnencu.

Se casează integral decizia din 05 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Natalia Havruneac și Serghei Havruneac împotriva Galinei Mihailiuc, Elenei Canțer și Nataliei Codreanu cu privire la încasarea datoriei, a prejudiciului material și moral și a cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Victor Burduh